Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi Yıl:3, Sayı:4, Haziran 2020

Yayın Geliş Tarihi / ArticleArrivalDate

08.03.2020

Yayınlanma Tarihi / ThePublicationDate

30.06.2020

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

¹Prof. Dr. Orhan CEBRAİLOĞLU

²Sheymaa MUQDAD HAMEED

Özet

Çağdaş Türk Seramik Sanatı'nın başlangıç döneminden itibaren hedeflediği gelişim birçok değerli sanatçının ve kurumların katkısı ile mümkün olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanıyla birlikte, eğitim ve sanat alanları dâhil birçok alanlarda yapılan reformlar bu gelişim sürecine yol açmıştır. Bu süreçte, seramiğin gelişimi hem sanayide hem de eğitim alanlarında yürütülen sanatsal girişimlerin sayesinde günümüzdeki çağdaş sanat anlayışına ulaşmıştır. Çağdaş Türk Seramik Sanatı sağlam bir temel üzerinde kurulmuştur. Dünyada hayranlık uyandıran Geleneksel Türk Seramik Sanatı gibi güçlü bir temele sahip modern seramik sanatı, günümüz uygulamalarında da geleneksel ve çağdaş yaklaşımlara başvurmaktadır. Çalışmanın amacı çağdaş Türk seramik sanatını incelemektir. Bu çalışmada geleneksel Türk seramik sanatı döneminden başlayarak, çağdaş Türk seramik sanatına kadar bir süreç incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seramik Sanatı, Endüstri Devrimi, Türk Seramik Sanatı

CONTEMPORARY TURKISH CERAMIC ART

Abstract

¹ Prof. Dr. Orhan CEBRAİLOĞLU, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, Konya. E-posta: o.cebrailoglu@gmail.com ORCID: 0000-0001-5489-5805

² Sheymaa MUQDAD HAMEED, Diyala Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi. Güzel Sanatlar Bölümü. Bağdat. E-posta: alraqyyasr 035@gmail.com

Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi Yıl:3, Sayı:4, Haziran 2020

The development targeted by Contemporary Turkish Ceramic Art from the beginning period has been possible with the contribution of many valuable artists and institutions. After the proclamation of the Republic of Turkey made reforms in many areas, including education and the arts has led to this development process. In this process, the development of ceramics has reached the contemporary art concept thanks to the artistic initiatives carried out both in industry and education. Contemporary Turkish Ceramic Art was founded on a solid foundation. Modern ceramic art, which has a strong foundation like the admirable Traditional Turkish Ceramic Art in the world, uses traditional and contemporary approaches in today's practices. The aim of the study is to examine contemporary Turkish ceramic art. In this study was examined a process starting from the traditional Turkish ceramic art era to the contemporary Turkish ceramic art.

Keywords: Ceramic Art, Industrial Revolution, Turkish Ceramic Art

Giriş

Seramik sanatı günümüzde özellikle disiplinlerarası süreçle genel bir yaygın uygulama alanı kazanmasına rağmen, bu sanat alanı antik dönemlerden günümüze kadar her zaman uygulanır olmuştur. İnsanoğlunun var olduğu her yerde seramiğin izlerine rastlanmış, tarih boyunca farklı biçim ve işlevler aracılığı ile günlük yaşamın içinde yerini almıştır. Seramiğin ana malzemesi, genel bir tanımlamayla; su geçirmez killi toprak, balçık ya da çamurdur. Seramik bu genel ifadeden yola çıkarak “pişmiş toprak” biçiminde de ifade edilmektedir.

Seramik hammaddelelerinin pişirme işlemleri sonucunda dayanıklılık kazanma özelliği, seramiği antik dönemden günümüze kadar insan yaşamının neredeyse her alanında vazgeçilmez bir malzeme olarak kullanmasına olanak tanımıştır (Çevik, 2018, s.112).

İlk zamanlarda seramik ürünler farklı amaçlar için ve farklı teknolojilere göre üretilmekteydi. Seramiğin 8000 yıllık tarihine damgasını vuran bereketli Anadolu toprakları, asırlar boyunca çok çeşitli uygarlıklara kapılarını açmış ve topraklarında farklı kültürleri barındırmıştır. Maya uygarlığından 4000 yıl, tarih öncesi Mısır'dan 1000 yıl önce, toprakla ateş Anadolu'da Çatalhöyük'te buluşmuştur. Anadolu toprakları, Neolitik Çağ'dan Roma ve Bizans'a, Selçuklu ve Osmanlı'dan Modern Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan tarih yolculuğunun her adımında karşımıza yeni buluşlar, farklı formlar ve arayışlarla seramiğin yansımaları ortaya çıkmaktadır (Mutlu, 2007: s.71).

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Seramik bünyeler, seramiğin zamana ve doğa koşullarına karşın yüksek direnç göstermesi nedeni ile hakkında yazılı belgelerin olmadığı antik uygarlıklar döneminde bile insanların yaşayış biçimleri, dinsel inanışları ve toplumsal süreçleri hakkında detaylı ve etkili bilgiler edinebilmemizi sağlayacak arkeolojik belge niteliği taşımaktadır (Çevik, 2010: s.36). Çanak-çömlek üretiminin ilk kez nerede gerçekleştirildiğine dair kesin verilere ulaşılamamakla birlikte Anadolu ve Yukarı Mezopotamya’da birçok yerleşmede gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda, İ.Ö. 6000’lere tarihlenen öncü örneklerle rastlanmıştır. Bu anlamda Anadolu topraklarının seramiğin de anavatanı olduğu ifadesi fazlasıyla anlamlı olacaktır. Özellikle avcı-toplayıcı hayattan tarıma dair üretimleri bir sonucu ve yansıması olarak yerleşik hayata geçişi tanımlayan Neolitik Çağ ile başlayan pısmış toprak eşya üretimi, sadece günlük kap ve kullanım eşyası ile sınırlı kalmamıştır aynı zamanda bir anlamda dekorun gerekli unsurları haline de gelmiştir. Fakat dünyada ünlü sayılan Türk seramikleri gerçek anlamda endüstrinin gelişmesi ve yüksek sanata dönüşmesi kısaca özetlenecek olursa XIII. yüzyılda Anadolu Selçukluları ile başlayan ve Cumhuriyet Dönemi’ne kadar devam eden süreç, “*Geleneksel Türk Seramik Sanatı*” olarak adlandırılır (Uludağ,1998 s:37).

Geleneksel Türk Seramiğine; Anadolu Selçukluları döneminden Beylikler dönemine kadar geçen süreç bağlamında geleneksel üretim, soyut süsleme ve bezeme dahildir. Osmanlı Dönemi’nin başlamasıyla, üretim merkezlerinin sayısı günden güne artar ve süsleme-bezeme kullanılan motiflerin daha çok Batı’daki natüralist yaklaşıma yönelik olduğu ancak bu anlayışın daha soyutlayıcı bir tavırla uygulandığı bir gelişme gözlenir. Ancak Osmanlı Devleti’ndeki gerilemelerden maalesef dönemin Geleneksel Türk Seramik Sanatı da etkilenir. Cumhuriyet’ten sonra süslemeye yönelik yeni biçim dilleri ve arayışlar dönemi de başlamış olur (Erman, 2012: 18-33).

Rönesans ve sonrası natüralist dönemde doğanın daha çok ele alınışı, yeni başlayan çağın ve onun getirdiği yenilikler diğer sanat dalları gibi seramiği de etkiler. Modern sanat akımlarıyla etkileşim sırasında Soyut Seramik Sanatının ortaya çıkışını hazırlar (Uludağ,1998 s:37).

1.1.Geleneksel Türk Seramik Sanatı

Türk seramiklerinin tarihi, Boğaz’ın Asya kıyılarının yerleşim tarihi ile başlamıştır. Burada bulunan eski örnekler, Selçuklu Hanedanlığı’nın (XI-XII yüzyıllar arası) saltanatına

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

kadar uzanır ve antik Yunan İyon yönüne olan stilistik benzerliklerinden dolayı “Milet” seramikleri olarak da adlandırılır. Milyalyı kapların, fayansların ve heykellerin temeli, esas olarak mavi, kahverengi ve yeşil olmak üzere, sır ve engoblar (astarlar) kullanılarak geometrik süslemelerle boyanmış kırmızı killerdir. Kil, Türkiye’de özellikle İç Anadolu bölgesinde kolaylıkla ulaşılabilmesi ve şekillendirme için uygun olması bakımından seramik sanatının gelişiminde önemli bir etken olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca, özellikle Anadolu Selçukluları’ndan Osmanlı İmparatorluğu’na kadar uzanan tarihsel süreçte çinicilik ve seramik gerek ustalık açısından gerekse estetik değer açısından oldukça gelişmiştir. Bununla birlikte, endüstrinin gelişmesi ve gerçek yüksek sanata dönüşmesi Osmanlı İmparatorluğu’nun XV-XVI. yüzyıllarına tarihlenebilir (Çevik, 2010).

1453 yılında Türklerin Konstantinopolis’i fethi ve Osmanlı Devleti’nin başkenti olarak İstanbul’a dönüşümü, kentlerin büyümesi ve mimarlığın gelişimi gibi unsurlar seramik malzemesinin ideal bir yapı malzemesi olarak kullanılması durumuna ivme kazandırmıştır. Osmanlı Limanı varlığının hüküm sürdüğü altı yüzyıl boyunca, iki dünya arasındaki en önemli bağlantısı olan Doğu ve Batı ticaretin kilit noktası konumunda yer alan Akdeniz’i kontrol etti. Aynı zamanda, Osmanlı Devleti bu dönemde medeniyet ve yüksek düzeyde girişimcilik gelişimi ile dönemin önemli stratejik gelişimlerinin merkezinde yer aldı. Bu dönemde, milletlerin ve kültürlerin çeşitliliği eşsiz bir bütün halinde birleştirildi ve artan taleplerin sorunsuz karşılanması amacıyla artık daha da büyük bir üretim merkezi yaratma ihtiyacı doğdu (Erman, 2012).

Kaliteli beyaz kil bakımından zengin olması, başkentten onlarca kilometre uzaklıkta bulunan, küçük İznik kentinin üretim merkezi olarak seçilmesine sebep olmuştur. Ancak unutulmamalıdır ki, eski zamanlardan beri İznik çanak çömlek bulunan Osmanlı seramiklerinin başkenti olarak kabul edilmekteydi. Bu dönemde seramik teknolojisi alanında derin bir bilgi birikimine sahip olan ustalar, 15. yüzyıldan kalma yerel ustalar, kraliyet saraylarında ve Batı asaletinde yoğun talep gören paha biçilmez Çin porselenlerinin tıpkı üretimlerini Avrupa’ya satmaya başladılar. XVIII. yüzyılda Avrupalı porselen üreticilerinin ortaya çıkmasına kadar, Osmanlılar, Viyana ve Meissen’de kendi bilgi birikimlerini ve yüksek mukavemetli, eşsiz güzellikte Türk frit porselenlerini Avrupalılara satmışlardır. Bu porselenler dönemin talepleri doğrultusunda Arabesklerle ve Çin unsurlarıyla boyandı, giderek daha belirgin bir ulusal zevk, yeni bir zengin renk paleti, desenin zarif bir şekilde detaylandırılmasını uyguladılar ve bu sayede inanılmaz bir dekorasyon kabiliyeti de kazandılar. Bu ürünler ve üretimler sadece ihracat için değil aynı zamanda eşsiz güzellik ve incelikteki karoları da yüzyıllarca Osmanlı

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

mimarisinin incisi olan Topkapı Sarayının birkaç odası da dahil olmak üzere yaklaşık 40 cami, mezarlar, kütüphaneler ve saraylarda da kullanıldı (Gürses, 1998).

İznik erken dönem seramiklerinin çeşitli türleri, teknik ve dekorasyon açısından kendine has özelliklere sahiptirler. Bu seramiklerin çeşitli çiçek motiflerinin mükemmel işçilik ve zarafeti göz alıcı bir güzelliğe sahiptir. İznik seramikleri dekorlarının gelişerek çeşitlenmesine göre üçe ayrılmaktadır. Unlardan mavi ve beyaz dönem; Beyaz kilden yapılan ürünlerin üzerine, şeffaf bir sır altında, beyaz zemin üzerine mavi kobalt boya ile motifler yapılmaktaydı. Resimde sadece mavi kobalt boyanın her iki tonu kullanılırdı, genel motif açık mavi, ana hatları içinse koyu mavi renkle boya tercih edilirdi. Çiçek motifleri arasında, hatayi adı verilen bir lotus çiçeği baskın olarak kullanılmaktaydı. Hem lotus hem de “Çin bulutları” motifi o zaman dekorun ayrılmaz bir parçasıydı. Bu motiflerin oluşmasında Çin’den ihraç edilen porselen ürünlerin dönemin beğenisi ve tercihleri konusunda büyük etkisi olmuştur. Dolayısıyla, çini ifadesi Çin kültürünün etkisini yansıtıyor. Örneğin çintamani motifi olarak adlandırılan motif, yıldızların ve ayın düzenini gösteren üç daireden oluşan bir Orta Asya motifidir ve bu motif yeni yılı işaret ederek yıldızlar ve ayın düzeni aracılığı ile Osmanlı döneminde de kutlanan Nevruzun habercisi olarak değerlendirilmekteydi. Üçüncü dönem seramikler geometrik dekorlarla kendini göstermektedir. Geometrik motiflerin kalın kontürlerle çizilmesinin yanı sıra bu kontürleri bitkisel desenler besler. Merkezi bir desen olarak ortada bir yıldız motifi olanları da vardır ve nasıl ki lotus motiflerin gelişimi bir Uzak Doğu prototipini içeriyorsa, arabesk farklı bir yerel Selçuklu kökenlidir. Lale, karanfil ve sümbül, eski Türk tayfalarının halk sanat motifleri olarak dekorlara nüfuz etmiştir. Özellikle lale motifi XVI. yüzyıldan beri seramiklerin en çok tercih edilen motifleri arasındadır (Mutlu, 2007).

XVIII. yüzyılda ekonomik ve sosyolojik nedenlerin bir yansıması veya sonucu olarak İznik’deki seramik üretimi azalmaya başlamış ve üretim merkezinin önemli bir kısmı İstanbul’un güneydoğusunda bulunan küçük bir şehir olan Kütahya’ya geçmeye başlamıştır. Kütahya seramikleri, tasarım-uygulama tekniği ve renk şeması ile ayırt edilir niteliktedir. Bu dönemde üretilen Kütahya seramiklerinin genel özelliği desenlerin küçük olması ve renk kombinasyonlarının çeşitliliği olarak tanımlanabilir. Örneğin “Doğu’nun Kuzeyi” olarak adlandırılan bu seramikler Avrupa’da oldukça fazla talep gördü. Genellikle bu üretimlerde yeşil, mavi, kırmızı, sarı ve lila gibi renkler tercih edildi. Özellikle “Kütahya yeşili” tanımlamasıyla özel bir yeşil tonu da kullanılıyordu. Kütahya seramiklerine Batıda olan talep, seramikçiler arasında Avrupalı tüketicilerin zevklerine uymak arzusunu uyandırdı, bu da temelde biçim ve modellerin Batıdan etkilenmesine neden olmaktaydı. Özellikle Fransız ve

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Alman fayansının Türkiye'ye ithalatı da bu durumun yaygınlaşmasına katkı sağladı denilebilir. Bu tercih ve etkilenme odaklı çelişkili durum bir anlamda ortaya çok ilginç durum çıkardı; bir yandan yerel ürünler Avrupa'da popüler oluyor diğer yandan da Avrupa fayansı Türkiye'de moda olmakla birlikte Kütahya'da var olan mevcut üretimi de etkiliyordu (Çevik, 2015).

Geleneksel Türk Seramik Sanatı olarak adlandırılan bu dönem, unutulmamalıdır ki kültürel mirasımızı oluşturur ve daha sonrasında Cumhuriyet'in ilanı ile Çağdaş Türk Seramik Sanatı olarak adlandırılan dönemin bilgi, görgü ve ustalık temelini de oluşturur.

1.2. Çağdaş Türk Seramik Sanatının Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması ve savaştan sonra emperyalizmin kısılcısından kurtulmuş tam bağımsız bir devlet kurulur. Bu devlet Türk Ulusunun yeniden varoluşudur. Yeni Türk Devleti 29 Ekim 1923 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulur ve Türkiye Cumhuriyeti olarak adlandırılır. Bu dönemde Misak-ı Milli ile bağımsız ve çağdaş bir devletin sınırları çizilir. Bu sınırlar içinde yaşayan tüm toplumlar, Cumhuriyetin bireyleri olarak yaşamlarını sürdürür, ülkenin kalkınıp gelişmesine katkıda bulunurlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin sağlam temeller üzerinde kurulması için özellikle çağdaş eğitime geçiş sürecine başlaması gerekiyordu. Eğitimle birlikte pek çok alanda reformlar yapılmaya başlanmıştır. Başlatılan girişimler sadece fen ve sosyal bilimler alanlarında değil aynı zamanda sanat alanında da etkili olmuştur. Ülkenin genç nesli yurtdışındaki okullarda eğitimlere gönderilmişlerdir. Bu dönemde Batı Avrupa dekoratif sanatında, eşsiz ve kendine özgü sanat okulları gelişmiştir. Değişen teknolojik koşulların yansıması olarak yeni tekniklerinin ortaya çıkmasının yanı sıra, modern sanatın çeşitli akımlarının etkisi aracılığı ile de seramik alanındaki uygulamaların özellikle dekoratif sanattaki rolünü öne çıkarmıştır. Seramik artık yapısal-plastik, renk tonu ve dokusal olanakların tek bir çalışmada doğal olarak birleştirilmesine olanak tanıyan, sınırsız estetik ve işlevsel araç yelpazesine sahip bir alan olarak karşımızda durmaktadır. Dünyada yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal tüm bu gelişmelerden haberdar olmak ve yeni-özgün uygulama alanlarını keşfederek çağdaş eğitim ve sanat alanlarında ilerlemek için daha sonra ülkelere geri dönen bu aydınlar aldıkları eğitimleri ve bilgileri Türkiye de açılan okullarda öğrencilere aktararak onların da gelişmesini sağlamışlardır.

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Görsel 1: Füreyä Koral, "Kuşlar", 80 cm, 1977.

Görsel 2: Füreyä Koral, İsimsiz, evler serisinden, 10x10x10cm, seramik.

1929 yılında Çağdaş Türk Seramik Sanatına geçişi başlatan ilk adım, Güzel Sanatlar Akademisi'ne (Sanayi-i Nefise) Dekoratif Sanatlar Bölümü'nü kurarak ilk seramik atölyesini faaliyete geçirmesiyle atılmıştır (Cezar, 1983, s:23). İsmail Hakkı Oygur Sanayi-i Nefise'den heykel bölümünü bitirmiştir. Daha sonra Fransa'ya gitmiş ve dekoratif sanatlar alanında eğitim almıştır. İlk seramik eserlerini de Paris'te sergilemiştir. 1930 yılında Türkiye'ye geri döndüğünde Tezyinat Bölümüne bağlı Seramik ve Türk Çiniciliği Atölyesi'ni kurmakla görevlendirilmiştir. Sergi salonlarından yoksun bir dönemde İstanbul'da özel bir sanat galerisi açarak sanat camiasına kişisel sergilerini açabilmeleri için mekan yaratmıştır (Giray, 1998, s:25). Daha sonra 1931 yılında, Paris'ten dönen Hakkı İzzet İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulu Seramik Atölyesi müdürü görevine atanır ve atölye çalışmaları bu hocanın yönetiminde eğitim verir. Seramikçileri sanayi dallarında çalıştırmak üzere yetiştirmek amacıyla açılan bu okulda uzun seneler hizmet verir. Aynı zamanda Ankara Kimya Sanat Enstitüsü Seramik Atölyesi'nin de kurucusu Hakkı İzzet olduğu bilinmektedir (Giray, 1998, s: 26).

1951-1962 yılları arasında Füreyä Koral ve Sadi Diren ilk özel atölye açmakla Türkiye'nin Çağdaş Sanatı için önemli girişimde bulunmuşlardır. Füreyä Koral İstanbul Elmadağ'da kurduğu atölyede yıllarca duvar panosu çalışmıştır. Bu panoların bazıları İstanbul Divan Pastanesi'nde ve İstanbul Hilton Oteli'nde bulunmaktadır. Ayrıca Koral'ın İstanbul Porselen Fabrikası için, çorba ve kahve takımları hazırlayarak endüstriyel seramikte de emeği bulunmaktaydı. Sanatçının duvar panosu niteliğindeki çalışmaları ve porselen yapımında kullanılan, sır ve pişirme teknikleri Türk seramik sanatın geçirdiği evrimin eşsiz örnekleri arasında yer almıştır (Gürses, 1988).

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Görsel 3: Erdinç Bakla, “Tanrı ve tanrıça”, taş, 68x30x38 cm, 1998.

Görsel 4: Erdinç Bakla, “Anadolu İdollerı” serisinden “Göz İdol”.

Görsel 5: Erdinç Bakla, “Tanrıça”, Mermer, 150x60x15 cm, 1988.

Türkiye’deki Çağdaş Seramik Sanatı’na geçiş döneminde, emeği geçen bir diğer önemli sanatçı, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’ndeki seramik atölyesinden mezun olan Sadi Diren’dir. Devlet sanatçısı unvanını alan Diren’in eserlerinde Anadolu uygarlıklarından esintiler dikkat çekicidir. Füreya Koral ve Sadi Diren gibi sanatçıların açtıkları yolu izleyerek genç nesil seramikçiler seramik sanatında yeni bakış açısı ve yeni yaklaşımları yakalamayı başarmışlar. Bu dönemde çağdaş Türk seramik sanatçıları katıldıkları yarışmalar ile seramik sanatının yeniden canlanmasına neden olmuşlardır. Almanya’daki Bauhaus geleneğinin Türkiye’ye yansımaları olan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu’nda endüstriyel seramik üretimi ile tasarımcı yetiştirilmesine başlanır (Gürses, 1998: s.65).

Bu dönemde özellikle teknik ve biçim açısından çağdaş seramiklerin yeni form kazanmasına Atilla Galatalı öncülük etmiştir. 1972 yılında Atilla Galatalı Fransa’da Pablo Picasso’nun başkanlığından yapılan dünyaca ünlü bienal de birincilik ödülüne sahip olmuştur. 1980’li yıllarda Türkiye’de artık birçok güzel sanatlar fakültesi açılmış ve seramik sanatının çağdaşlığa doğru hızla ilerlemesine sebep olmuştur. Bu dönemde seramik diğer sanatlarla birleşerek farklı alanlarda toplumun geniş bir kısmına etkin bir biçimde ulaşmıştır. Seramik fakülteleri ve seramik endüstrisinin karşılıklı iş birliği ve özverili çabalarıyla seramik artık birçok alanlarda yerini almış durumdaydı. Seramik sanatın gelişmesine önemli katkılarda bulunan kurumlardan birisi de Eczacıbaşı Sanat Atölyesi’dir. Bu fabrikanın bünyesinde sanatçılar seramik hammaddeleri ve sır kimyaları hakkında araştırma imkanı bulmalarının yanı sıra artistik özgün üretimlerde de bulmuşlardır. Özellikle Melike Kurtiç, Atilla Galatalı ve Alev

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Ebuzziya gibi sanatçılar seramik çalışmaları bağlamında hem bu fabrika bünyesinde hem de bireysel olarak atölyelerinde üretimlerini sürdürmüşlerdir (Ağatekin, 2002: s.1-15).

Görsel 6: Sadi Diren, İsimsiz, seramik, 31 x 14 x 44 cm, 1975.

Görsel 7: Sadi Diren, İsimsiz, seramik, 32 x 25,50 x 25 cm, 1978.

Görsel 8: Sadi Diren, İsimsiz, seramik, 34 x 35 x 34 cm, 1975.

Akademisyen ve sanatçı kişiliği ile saygın bir yere sahip olan Sadi Diren' in yanı sıra seramik sanatının yaygınlaşması ve gelişmesine ortaya koydukları özgün eserleriyle katkıda bulunan Nasip İyem, Seniye Fenmen, Ayfer Karamani, Melike Abasıyanık Kurtiç, Hamiye Çolakoğlu, Atilla Galatalı, Ünal Cimit, Bingöl Başarır, Beril Anılanmert, Candeğer Furtun, Erdiñ Bakla, Tüzüm Kızılcı, Güngör Güner, Mustafa Tunçalp, Jale Yılmabaşar, Tülin Ayta gibi sayılabilecek önemli isimler sadece seramik alanında değil, ülkemizin çağdaşlaşma savaşında sanat ve kültür yönünden atılan adımlarda, seramik sanatı aracılığıyla büyük özveri ile çalışan sanatçılar olup, uluslararası başarıları ve ürettikleri eserlerle ülkemizin kültürel zenginliğine büyük katkılar sağlamışlardır (Çevik, 2014: s.84).

90'lı yıllardan sonra seramik sanatında çalışmaların büyük bir kısmında minimalizm anlayışının etkisi görülmektedir. Özellikle büyük mekân tasarımlarında, seramik heykeller ve farklı tarzların birleşmesinden doğan seramik çalışmalar bu döneme ait en iyi örnekler arasındadır. Bu dönemde özellikle seramik sanatının hızlı bir şekilde geliştiği görülmektedir. 2000'li yıllarla artık Türkiye'nin Çağdaş Seramik Sanatı uluslararası alanlarda hedeflediği seviyeye ulaşmıştır (Tizgöl, 2008: s.52). Türk seramik sanatçılarının ulusal ve uluslararası anlamda katıldıkları sanatsal etkinlikler sayesinde de ülkemize gelen sanat eleştirmenleri, sanat tarihçileri, müze yöneticileri ve sanat galericileri açısından da Çağdaş Türk Seramik Sanatı dikkat çekici bir nitelik ve boyut kazanmıştır (Tansuğ, 1986: s.158).

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

2000’li yıllarda özellikle seramik sektörünün çağdaşlaşma süreci kapsamında firmalar ve yatırımcılar özgün ürün geliştirme stratejisinin öneminin farkına vardılar ve bu süreçte tasarım unsuru her alanda olduğu gibi seramik endüstrisinde de büyük önem kazanmaya başladı. Bu dönemler de sektörde önemli bir yere sahip olan Vitra kendisi için uluslararası bir marka olma hedefini belirler ve seramik üretiminde özgün tasarım konusunu üretimlerinin odağına yerleştirir. Bu dönemde Defne Koz, Ross Lovegrove, Refik Tiniş ve Aziz Sarıyer gibi yerli ve yabancı ünlü tasarımcılarla çalışılmaya başlanır (Çevik, 2015, s.87).

Sonuç ve Değerlendirmeler

Dünyada önemli yere sahip olan Çağdaş Türk Seramik sanatının hedeflediği seviyeye ulaşmasının başlıca sebeplerinden biri sağlam temel üzerinde kurulmasıdır. Aynı zamanda dünyada hayranlık uyandıran Geleneksel Türk Seramik Sanatı gibi güçlü bir temele sahip modern seramik sanatı, günümüz uygulamalarında da geleneksel ve çağdaş yaklaşımlara başvurmaktadır. Çalışmanın amacı çağdaş Türk seramik sanatını incelemektir. Bu çalışmada geleneksel Türk seramik sanatı döneminden başlayarak, çağdaş Türk seramik sanatına kadar bir süreç incelenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla birlikte gelişimi hedefleyen Türk Seramik sanatı günümüzdeki çağdaş sanat anlayışına ulaşmıştır. Seramik sanayinin gelişmesi, yükseköğretime ve sanat eğitime önem verilmesi, özgün sanatçılarca gerçekleştirilen serbest sanatsal çalışmaların artması ile güç kazanmıştır. Köklü Anadolu kültürünün temellendirdiği günümüz Çağdaş Türk Seramik Sanatı özgün yorumlarıyla eserler ortaya koyan çağdaş seramik sanatçıları tarafından şekillendirilmeye devam etmektedir.

Kaynakça

Ağatekin, M. (1993). Cumhuriyet Sonrası Çağdaş Türk Seramik Sanatının Gelişimi ve Anlatım Dili Yönünden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir

Ağatekin, Mustafa, Dünya’da ve Türkiye’de Çağdaş Seramik Sanatının Oluşum Süreci, Anadolu Sanat, Sayı:12, Mart, Eskişehir, 2002.

Cezar, Mustafa, Sanatta Batı’ya Açılış ve Osman Hamdi, Dergah Yayınları, İstanbul,1971. Cezar, Mustafa, Güzel Sanatlar Akademisi’nden 100 Yılda Mimar Sinan’a. Güzel Sanatlar Eğitiminde 100 Yıl, İstanbul, 1983.

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Çevik, N. (2010). Çağdaş Seramik Sanatında Resimsel Yönelimler, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Sayı 6, s. 35-45.

Çevik, Naile. (2014). Çağdaş Türk Seramik Sanatında Kabuk Değiştirme Süreci, Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt 7, Sayı 13, s.81-93.

Çevik, Naile. (2015). Avrupa Seramik Sanatında Endüstrileşme Süreci ve Cumhuriyet Sonrası Türk Seramik Sanatına Yansımaları, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Aralık, s.77-95.

Çevik, Naile. (2018). Disiplinler Arası Etkileşimler Kapsamında Alternatif Malzemeler ve Seramik-Baskı Resim Yakınlaşmaları Üzerine Bireysel Uygulamalar, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat ve Tasarım Dergisi, Haziran, Sayı 22, s.111-132.

Diren, Sadi, 50 Yılda Seramik, 50 Yılda Cumhuriyet, 50 Yılda Plastik Sanatlar, İ.D.G.S.A. Yayınları, İstanbul, 1974.

Erzen, Jale, Modernizm Sonrası Sanat, Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Yayın Dizisi1, İstanbul, 1993.

Erman, D. O. (2012). Türk Seramik Sanatının Gelişimi: Toprağın Ateşle Dansı.

Esin, Ufuk, Sadi Diren ve Seramik, Sanat Çevresi, Ocak, Sayı:63, İstanbul, 1984.

Genç, Pınar, Türkiye’de Soyut Seramik Sanatının İncelenmesi ve Bazı Sorunlarının Giderilmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir, 1992.

Gezgin, Ümit, İlgi Adalan, Bilim Sanat Galerisi Yayınları, İstanbul, 2002.

Giray, Kıymet, Türkiye’de Sanat. Sayı:33, Mart/Nisan, İstanbul, 1998.

Gürses, Reyhan, Gelenekten Evrensele Ulaşmada Türk Seramik Sanatçısının Kültür Zenginliğinin Çağdaş Yorumlara Yansıması, Yayınlanmış Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik ve Cam Bölümü, İstanbul, 1998.

İpşiroğlu, N. ve M. İpşiroğlu, Sanatta Devrim, Remzi Kitapevi, İstanbul,1990.

Koral, Füreyya, Füreyya Koral Sanatını Anlatıyor, Yeni Boyut Plastik Sanatlar Dergisi, sayı:6, İstanbul, 1982. 93 Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitiminde 100 Yıl, Mimar Sinan Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 1983.

Meriç, Fatma, Çağdaş Türk Seramik Sanatında Figür ve Kişisel Öneriler, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.

Mutlu, Hikmet Serdar “Zamanın Çarkında Anadolu’da Seramik”, Anadolu Sanat, Eskişehir 2007

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATI

Oral, Emel, Türkiye’de Çağdaş Seramik Sanatının Gelişimi, Anadolu Sanat, Sayı:16, Eskişehir, 2005.

Özsezgin, Kaya, Erdinç Bakla, Bilim Sanat Galerisi Yayınları, İstanbul, 2000.

Özturanlı, Gül, Modern Türk Seramik Sanatına Bir Bakış, Türkiye’de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi, İstanbul, 1998, sayı:33.

Tansuğ, Sezer, Çağdaş Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986

Turani, Adnan, Sanat Terimleri Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993.

Türe, Fatma, Bir Usta, Bir Dünya: Füreyya Koral, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 1997.

Uludağ, Kemal, Seramik Sanatının Kimlik Sorunu, Türkiye’de Sanat Dergisi, Mart / Nisan, Sayı: 33, İstanbul, 1998.